

Plan

Diarienummer
511-8627-2018

Åreälven SE0720286

Bevarandeplan för Natura 2000-område

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild:

Ristafallet, sedimenttransport från Mörviksån till Åresjön, biotopvård vattendrag och Tegeforsen.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län.

Fakta om området

Fastställd av Länsstyrelsen: 2018-05-17

Namn och områdeskod: Åreälven SE0720286

Län: Jämtland

Kommun: Åre

Områdestyp: SCI (december 2003) och SAC (december 2009).

Övrigt skydd: Skyddad mot vattenkraftutbyggnad enligt kap 4 6 § och strandskydd enligt kap 7 13-18 §§ Miljöbalken.

Ägandeförhållanden: Staten samt privata markägare

Fiskeförvaltare: Fisket på renbetesfjäll ägs och förvaltas av staten. I övrigt förvaltas fisket i området av en rad skifteslag, samfällighetsföreningar, fiskevårdsområden och enskilda privata mark- och vattenägare.

Areal: 6483 hektar

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län

December 2017

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2017

Löpnummer

2018:19

Diarienummer

511-8627-2018

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Natura 2000	4
Bevarandeplaner	4
Tillståndsplikt och samråd.....	4
Kartor.....	5
Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet	6
Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet	6
Beskrivning av området	8
Bevarandesyfte	9
Övergripande bevarandemål	10
Hotbild och bevarandestatus.....	11
Bevarandestatus	14
Beskrivning av naturtyper och arter	14
3130 - Ävjestrandssjöar	15
3210 – Större vattendrag.....	15
3220 – Alpina vattendrag	15
3260 – Mindre vattendrag.....	15
Hotbild för Ävjestrandssjöar (3130), Större vattendrag (3210), Alpina vattendrag (3220) och Mindre vattendrag (3260).....	16
Bevarandestatus för Ävjestrandssjöar (3130), Större vattendrag (3210), Alpina vattendrag (3220) och Mindre vattendrag (3260).....	16
1355 - Utter i Åreälven med biflöden.....	19
Uppföljning	20
Litteratur.....	21
Bilaga 1. Specifika bevarandemål för respektive naturtyp	22

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt.

Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt.

Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet

Området är utpekad att ingå i nätverket Natura 2000 enligt art och habitatdirektivet. Nedan redovisas samtliga i området påträffade arter och naturtyper som legat till grund för detta (Tabell 1 och 2). Då det inte gjorts någon fullständig inventering av arter i Natura 2000-områdena kan det finnas ytterligare arter som borde vara upptagna i tabellen. Koderna är internationella Natura 2000 art- och naturtypskoder.

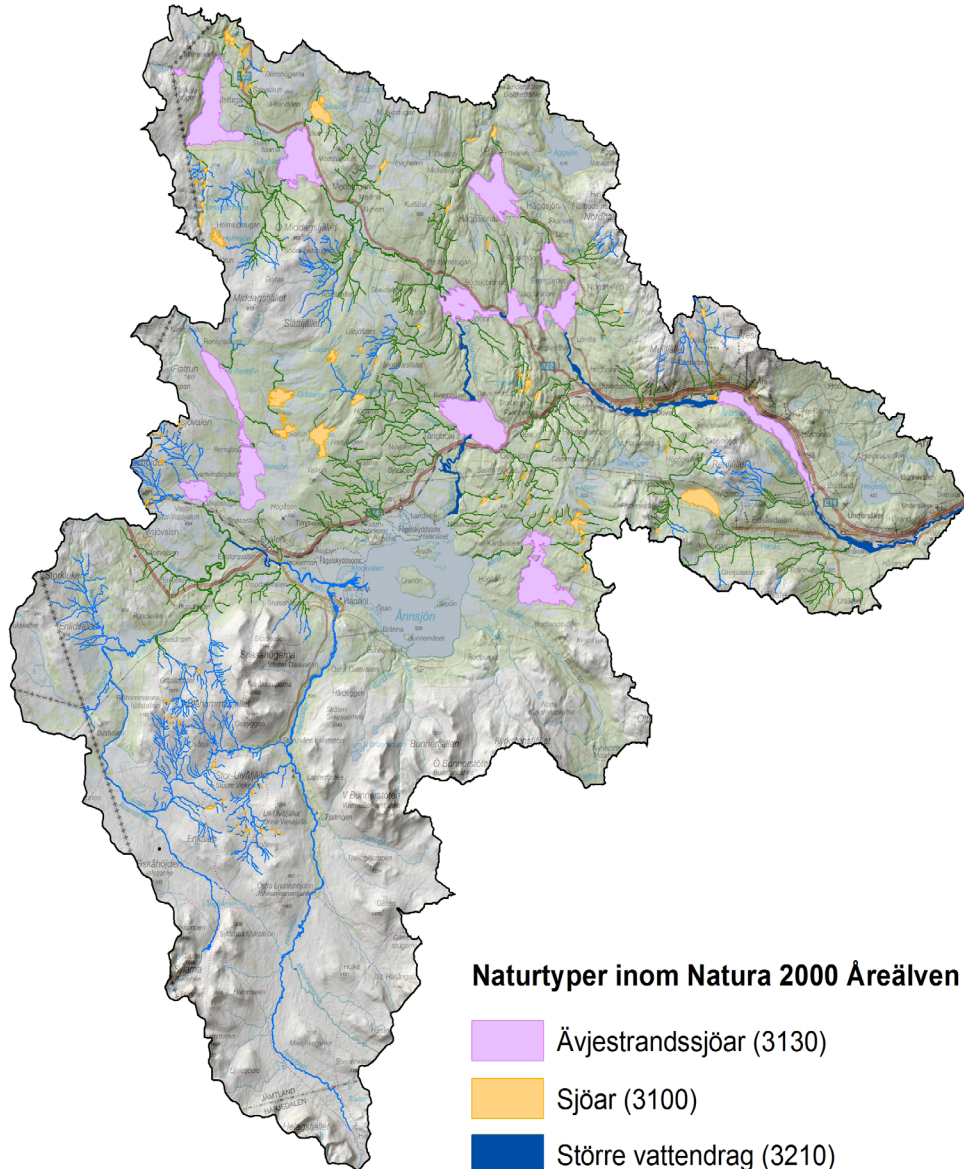
Ingående naturtyper och arter enligt art och habitatdirektivet

TABELL 1. NATURTYPER INOM NATURA 2000-OMRÅDET ÅREÄLVEN MED BIFLÖDEN

Kod	Naturtyp	Uppskattad areal	Bevarandestatus
3130	Ävjestrandssjöar	5079 hektar	Ogynnsam
3210	Större vattendrag	781 hektar	Ogynnsam
3220	Alpina vattendrag	407 hektar	Ogynnsam
3260	Mindre vattendrag	172 hektar	Ogynnsam

TABELL 2. HABITATARTER INOM NATURA 2000-OMRÅDET ÅREÄLVEN MED BIFLÖDEN

Kod	Art	Svenskt namn	Bevarandestatus
1355	<i>Lutra lutra</i>	Utter	Ogynnsam

Naturtyper inom Natura 2000 Åreälven

- Ävjestrandssjöar (3130)
- Sjöar (3100)
- Större vattendrag (3210)
- Mindre vattendrag (3260)
- Alpina vattendrag (3220)
- Övre Indalsälvens vattensystem

0 5 10 20 Kilometer

Fördelning av de naturtyper som ingår i Natura 2000-området Åreälven med biflöden. Kategorin Sjöar (3100) utgörs av sjöar som i vattensystemet som ej uppfyller kriterierna för någon av de naturtyper som ingår i art- och habitatdirektivet.

Beskrivning av området

Området omfattar den del av Indalsälvens vattensystem som sträcker sig från källorna i fjällen vid norska gränsen till älvdalens kulturbygder ned till sjön Liten vid Järpen, en sträcka vattenvägen på ca 120 km. Årsmedelvattenföringen vid utflödet i Liten är 80 m³/s. I Natura 2000-området ingår huvudvattendraget Indalsälven inklusive sjöar i dalgången samt en rad tillrinnande biflöden med sjöar.

De två huvudsakliga källflödena Handölan och Enan rinner upp i fjällområdet vid Sylarna och Helags. Dessa mynnar sedan ut i Ånnsjön vilken utgör ett eget Natura-2000-område (SE0720282). Älven fortsätter sedan nedströms via Gevsjön till Bodsjön. Där ansluter det största tillflödet, Medstuguån, vilken avvattnar fjällområdet norrut i trakterna vid Skalstugan och Medstugan. Nedströms Bodsjön finns Tännsjön, Tännforsen och Noren-sjöarna. Även Tännforsen utgör ett eget Natura 2000-område (SE0720206). Älven fortsätter sedan via skidorterna Duved och Åre ned till Åresjön. Området avslutas nedströms med älvsträckan vid Undersåker och de stora vattenfallen, Ristafallet och Prästfallet, innan älven når sjön Liten vid Järpen.

Höga naturvärden i och i anslutning till sjöar och vattendrag är ofta kopplade till naturlighet i flödesregimen och naturlighet i omgivningarna. I Åreälvens vattensystem, vilket i stort undantagits från vattenreglering och kraftverk, återfinns en naturlig flödesdynamik typisk för fjällfödda vattendrag. Låg vattenföring under vintern, stor vårflood i samband med snösmältningen, först i skogsregionen, sedan i fjällen. Sommarens och höstens flöden kan sedan variera stort som en följd av mängden nederbörd. Vattendragen i området består av huvudälvens vattenfall, forsar, strömmar och sel men också av en rad större och mindre biflöden vilket sammantaget ger en stor variation av strömmande vattenmiljöer.

Flödesdynamiken upprätthåller de naturliga fysiska processerna erosion, transport och sedimentation och därmed en stor variation av bottensubstrat, vattendjup, strömhastighet och strandstrukturer. Återkommande höglöden medför den störning och den strukturella påverkan som karakteriserar naturliga vattendrag. Organiskt material tillförs och transporteras i älven och vattnet får del av näring från översvämmade områden. Samtidigt avsätts organiskt material och finsediment i strandområden, vilket skapar förutsättningar för det rika växt- och djurlivet. Vattenkvaliteten är i huvudsak mycket god och annan miljöpåverkan är, med vissa undantag, av begränsad omfattning. Sammantaget skapas på så sätt förutsättningar för väl fungerande ekosystem och ett brett spektrum av naturligt förekommande arter av växter och djur.

Vattnen inom Åreälvens Natura2000-område har stor betydelse som livsmiljöer för laxfiskarterna öring och röding. Det syrerika vattnet och de variationsrika strömmiljöerna ger utrymme för stor mångfald av bottenfauna i form av dag-, natt- och bäcksländor. Sjöutlopp utgör särskilt produktiva och artrika vattenmiljöer. Utflödet av näring, plankton, organiskt material med mera från sjöarna, skapar där särskilt goda livsbetingelser. Vid eller strax nedströms sjöutloppen finns ofta stor artrikedom och höga tätheter av bottenfauna vilka utgör en viktig födoresurs för fiskar och fåglar. Det vinteröppna vattnet ger också möjlighet för födosök för bland

annat utter. I Åreälvens huvudflöde finns flera exempel på sådana vattenmiljöer som till exempel Landverksströmmen, Gevsjöströmmen, Lövstaströmmen och Brattlandsströmmen.

Åreälvens vatten och stränder utgör livsrum för djur- och växtarter med högt skyddsvärde. Habitatarten utter har redan nämnts. Ett flertal av de bottenfaunaarter som finns utpekade som typiska eller karakteristiska för naturtyperna finns representerade i området. Hit kan även räknas förekomster av typiska fiskarter som röding och öring. Dessa visar stor variation i form av lokala, genetiskt specifika populationer i vattensystemet. Dit hör bland annat nedströmslekande öringstammar i Ånnsjön-Landverksströmmen samt i Åresjön-Brattlandsströmmen, strömslekande röding i Ånnsjöns tillflöden samt i Tegeforsen uppströms Åresjön. Över huvud taget är kopplingen mellan sjö- och strömvattenmiljöer tydlig. Många fiskbestånd rör sig mellan dessa habitat under olika faser av livscykel. Lokal sjölekande röding förekommer i samtliga sjöar. Hela Åreälvens vattensystem är unikt med hänsyn till fiskfaunans sammansättning. Här finns endast öring, röding och elritsa, samt nedströms Tännforsen, även lake. Vattenfallen i områdets nedersta del har hindrat invandring av senare kommande arter som sik, harr, gädda och abborre. Dessa har ofta introducerats av människan utanför sin naturliga utbredning men saknas alltså helt i Åreälven. Däremot finns två främmande arter, Amerikansk bäckröding och Kanadaröding introducerade i vattensystemet under 1900-talet. Den förra finns spridd i mindre biflöden medan den senare har etablerats i Ånnsjön.

De lokala fiskevårdsområdesföreningarna har en av nyckelrollerna i vattenområdet som helhet. Dessa ingår i en förvaltningsstruktur som behövs för att tillgodose behovet av juridisk rättskraft. Samtidigt är de väl avgränsade ur ett fiske- och naturvårdsperspektiv i Åreälven. Där finns ett stort engagemang i fiske- och allmänna bevarandefrågor i och kring vattnen – samtidigt som vattenresurserna utgör en viktig utvecklingsfaktor i glesbygd. En bra fiskevårdsförvaltning är en förutsättning för bevarande av de typiska arterna för naturtyperna.

Bevarandesyfte

Natura 2000-området Åreälven utgörs av vattendrag och sjöar med i huvudsak opåverkad hydrologisk regim och, med vissa undantag, låg grad av negativ miljöpåverkan i övrigt. Området utgör, undantaget nationalälvarna, det flödesmässigt största sammanhängande, oreglerade vattensystemet med källflöden i fjällkedjan och är därmed ett kärnområde för utpekade naturtyper. Det har stor betydelse för det globala bevarandet av naturtyperna Ävjestrandssjöar (3130), Större vattendrag (3210), Alpina vattendrag (3220) och Mindre vattendrag (3260). Därför ska området skyddas för att bevara och återställa dessa naturtyper, och de arter som utpekats enligt art- och habitatdirektivet, i gynnsam bevarandestatus. Det ska även ges möjligheter att genomföra vetenskapliga studier och bedriva rörligt friluftsliv i området.

Övergripande bevarandemål

För att ett Natura 2000-område ska ha en gynnsam bevarandestatus ska det uppfylla de mål som ställts upp för området. Dessa mål har anpassats efter de bevarandevärden som finns i området. Det kan vara mål som är generella för en gynnsam bevarandestatus hos alla Natura 2000-områden, eller mål som är prioriterade för att uppnå och upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för specifika naturtyper och arter i det specifika området.

För att hela området ska nå gynnsam bevarandestatus krävs att alla enskilda naturtyper och arter har gynnsam bevarandestatus. För att detta ska uppnås bör populationerna av arterna vara livskraftiga på lång sikt och arealen av de olika naturtyperna inte minska. För akvatiska habitat som Åreälven med biflöden gäller också att de vatten som ingår i området ska uppnå minst God ekologisk status i enlighet med ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG). Det innebär enkelt uttryckt att värdena för ytvattenförekomstens biologiska kvalitetsfaktorer uppvisar små av mänsklig verksamhet framkallade störningar, men avviker endast i liten omfattning från de värden som normalt gäller för ytvattenförekomsten vid opåverkade förhållanden (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2017:15).

De övergripande bevarandemålen kan sammanfattas enligt följande:

- » Arter som är utpekade i Art- och habitatdirektivet ska förekomma i livskraftiga bestånd.
- » Arealen av de utpekade naturtyperna ska inte minska.
- » Populationerna av typiska arter för naturtyperna ska vara livskraftiga på lång sikt.
- » En för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar ska upprätthållas.
- » Bibehållna eller förbättrade förhållanden avseende naturlig vattenföring och flödesdynamik. Oreglerad vattenföring upprätthåller en stor variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer och därmed förutsättningar för naturligt förekommande arter.
- » Ingen eller obetydlig påverkan av fragmentering (dämmen och andra artificiella vandringshinder), kanalisering, invallning, flottledsrensning och återkommande maskinell rensning av sediment och vegetation. Negativ påverkan från tidigare ingrepp minimeras.
- » Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader bibehålls. Strandskogen är viktig för beskuggning av strandnära partier och för tillgången på substrat i form av nedfallande material, stambaser, socklar och död ved i eller i anslutning till vattendraget.
- » God vattenkvalitet – låg grad av antropogen belastning avseende försurande ämnen, näringsämnen, miljögifter och partiklar (grumlande ämnen).
- » Ingen skadlig exploatering skall ske

De specifika bevarandemålen för respektive naturtyp finns redovisade i bilaga 1. De följer Havs- och Vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19). Minst God ekologisk status ska alltså uppnås. Aktuell klassning och miljö kvalitetsnormer för respektive vattenförekomst inom Natura 2000-området finns redovisade i Vattenmyndigheternas gemensamma databas Vatteninformationssystem Sverige (VISS.Lansstyrelssen.se).

Hotbild och bevarandestatus

Hotbilden är en beskrivning av hoten mot de olika naturtyperna och arterna samt mot Natura 2000-området i sig. Vissa av hoten sträcker sig utanför områdets gränser. Några av dessa är så övergripande att hoten måste hanteras nationellt eller till och med internationellt, exempelvis klimatförändringar och luftföroreningar. Här redovisas övergripande hot och de hot som anses mycket akuta eller allvarliga.

Generella hot mot naturtyp och arter

- » Vattenkraftutbyggnad och reglering. I dagsläget återfinns tre mindre ström-kraftverk i anslutning till området, vilka dock inte utgör vandringshinder. Någon ytterligare reglering eller utbyggnad planeras inte. Älven med bi- och källflöden är i dag skyddad mot vattenkraftexploatering via miljöbalken 4 kap. 6§.
- » Vandringshinder. Underhåll av väg eller utökning av vägnätet kan orsaka nya vandringshinder i form av felaktigt anlagda vägtrummor. Här finns även risk för grumling samt förorening genom utsläpp av miljöfarliga ämnen.
- » Skogsbruk; avverkning av strandnära skog ger ökad instrålning/temperatur, fysisk störning, minskad tillgång på död ved respektive nedfall av organiskt material. Slutavverkning, markavvattning och skyddsdikning ger ökad avrinning och risk för erosion och sedimenttransport. Båda ingreppen kan orsaka grumling och igenslamning av botten samt förändrad hydrologi i strandmiljön.
- » Fiske som är ensidigt riktat mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till vattendragets naturliga produktionsförmåga kan påverka konkurrensförhållanden och artsammansättning.
- » Utsättning av främmande arter och fiskstammar som kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- » Inaktiva fiskeförvaltande organisationer som riskerar upplösning med påföljande utebliven förvaltning av fisket innebär en risk för fiskpopulationerna.
- » Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet.
- » Försämrade vattenkvalitet till följd av utsläpp från diffusa antropogena källor som leder till försurning, förorening (miljögifter inklusive metaller) eller eutrofiering.

- » Klimatförändringar. Dessa kan medföra förändringar av flora- och faunasammansättningen och bland annat leda till ett större inslag av värmekrävande arter. Dessutom riskerar förändrade nederbördsförhållanden leda till förändrade hydrologiska förutsättningar vars effekter är svåröversäglbara.

Natura 2000-området har inget formellt skydd genom naturreservat eller biotopskydd. Det innebär en utökad hotbild mot naturtyperna då, bortsett från ordinarie bestämmelser i form av skogsvårdslagen och miljöbalken, endast Natura2000-lagstiftningen mer detaljerat kan reglera skogsbruksåtgärder som avverkning samt annan exploatering i och i anslutning till naturtypen.

Specifika hot mot naturtyp och arter i Natura 2000-området Åreälven med biflöden

- » Exploatering av markområden. Utbyggnaden av skidorterna Åre och Duved innebär omfattande markexploatering för pister, liftar och boende. Detta har medfört ökad erosion och materialtransport i de vattendrag som mynnar i Åresjön. Det medför dels störningar i vattendragen men också i Åresjön där rödingens lekbotten påverkas negativt av sedimentation.
- » Vattenuttag för snötillverkning. Vatten tas ut från Indalsälven uppströms Åresjön, samt direkt ur sjön för tillverkning av konstsnö. Uttagen riskerar vid lågflödessituationer att orsaka skador för vattenlevande fauna som en följd av infrysning/intorkning.
- » Transporter av farligt gods på E 14 och via järnvägen innebär risk för förorening av huvudälven och vissa biflöden. Dit hör framförallt riskerna för utsläpp av petroleumprodukter eller kemikalier.
- » Fisket har i ett populationsperspektiv (öring och röding) betydelse som påverkansfaktor. Åreälven har gott rykte som sportfiskevatten i både sjöar och strömmar vilket innebär att fisketrycket kan bli högt framför allt i strömmarna.

Övergripande bevarandeåtgärder

För att uppnå bevarandemålen behöver en rad åtgärder genomföras. Dessa är anpassade efter de existerande hot och/eller den påverkan som utpekats för området ifråga och innefattar både allmänna åtgärder (det vill säga hur området respekteras i fysisk planering, tillståndsprövning, naturskydd och naturvård) och specifika åtgärder för Natura 2000-området. De åtgärder som listas här är prioriterade för området och inriktade mot att minst god ekologisk status ska uppnås i de vattenförekomster som ingår i Natura2000-området.

- » Framtagande av vattensystemplan (Länsstyrelsens åtgärd nr 5 i Bottenhavets vattendistrikts Förvaltningsplan 2016-2021, Del 4, Åtgärdsprogram 2016-2021). Där bland annat arbete för att bevara harr och öring ingår. Även åtgärdsbehov och prioriteringar gällande vandringshinder och flottningspåverkade vattenmiljöer hänvisas till planerna.

- » Vid avverknings-, markberednings-, diknings- eller andra skogsbruksåtgärder som riskerar leda till negativa effekter för vattenmiljön i Natura 2000-området måste särskild hänsyn tas. Särskilda informations- och utbildningsinsatser behöver genomföras.
- » Gröna skogsbruksplaner, skogscertifiering eller frivilliga avsättningar är ändamålsenliga bevarandeåtgärder för skogsfastigheter uppströms och i anslutning till Natura 2000-området.
- » Biotopåtgärder i strandzonen (gynna uppkomsten av lövträd intill vattendraget, tillförsel av död ved mm.)
- » Förhindra spridning av främmande arter och populationer. Fiskfaunan lämnas för "fri utveckling" inom det aktuella Natura 2000-området. Utsättningstillstånd av odlat material (främmande eller från den ursprungliga fiskfaunan) bör därvid ej beviljas i strömmande partier och även behandlas restriktivt i sjöar.
- » Arbete för att fiskeförvaltande organisationer skall kunna vara verksamma.
- » Gångse åtgärder för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus så att inga försämringar för naturtyper eller arter sker, (dvs att dessa intressen respekteras i fysisk planering, tillståndsprövning, generell naturvårdshänsyn, förvaltning av skyddade områden, artskydd och uppföljning samt övervakning).
- » Inom ett fiskevårdsområde ska regler upprättas för långsiktig förvaltning av fiskeresursen.
- » Information och rådgivning till markägare och verksamhetsutövare bör samordnas mellan länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen och kommunen. Markägare/nyttjare i närområdet bör informeras om möjligheter att bistå bevarandet av naturvärdena i Natura 2000-området.
- » Information om områdets natur- och bevarandevärden och hur detta bör beaktas ska vara tillgänglig för utövare av jakt, fiske och friluftsliv.
- » Regionalt och lokalt arbete för genomförande av förebyggande åtgärder och bevarande ska samordnas inom avrinningsområdet.

Åreälven med biflöden har liksom flertalet norrländska vattendrag och sjöar en historia av mänsklig påverkan som inte utgör någon direkt hotbild i dag. I den samlade ansträngningen för att bibehålla och stärka gynnsam bevarandestatus är dock varje insats en viktig bricka i strävan mot ett hållbart ekosystem. Dit hör att åns livsmiljöer för fiskar och andra vattenlevande organismer kan förbättras genom biotopvård och annan biologisk återställning – inte minst i anslutning till flottledspåverkan.

Bevarandestatus

För att kunna säkra det långsiktiga bevarandet av utpekade naturtyper samt bedöma behov och prioriteringar av bevarandeåtgärder krävs en bedömning av det specifika områdets bevarandestatus. Denna bedömning utgår från tillståndet hos ingående naturtyper i förhållande till de mål som fastställts för området. Områdets hotbild vägs in för att ge en uppfattning om hur områdets förutsättningar kommer utvecklas i framtiden.

För detta Natura 2000-område bedöms bevarandestatusen vara ogynnsam. Observera att området är otillräckligt undersökt och att denna bevarandestatus endast är en preliminär bedömning.

Området är påverkat av tidigare utdikningsverksamhet, vilket sannolikt haft en negativ effekt på de ingående naturtyperna då naturlig och opåverkad hydrologi är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Även skogsbilvägen inom området och anslutande skogsavverkningar har troligtvis bidragit till en negativ avrinningspåverkan. Restaureringsåtgärder i form av igenläggning av diken bör genomföras för att återställa den naturliga hydrologin i området.

För bevarandestatus för specifika naturtyper se beskrivningen av respektive naturtyp.

Beskrivning av naturtyper och arter

För att kunna säkra det långsiktiga bevarandet av utpekade naturtyper och arter samt bedöma behov och prioriteringar av bevarandeåtgärder krävs en bedömning av det specifika områdets bevarandestatus. Denna bedömning utgår från tillståndet hos ingående naturtyper och arter i förhållande till de mål som fastställts för området. Områdets hotbild vägs in för att ge en uppfattning om hur områdets förutsättningar kommer utvecklas i framtiden. Specifika bevarandemål för respektive naturtyp redovisas i Bilaga 1.

I Natura 2000-området Åreälven med biflöden är de prioriterade bevarandemålen naturlig flödesregim, hög vattenkvalitet, mångfalden av vattenmiljöer med intakt konnektivitet och den i stort sett naturliga artsammansättningen. De bevarandeåtgärder som föreslås i direkt anslutning till respektive habitattyp, är samtliga baserade på de åtgärder som krävs för att uppnå minst god ekologisk status enligt vattendirektivet. Åtgärdernas omfattning i form av antal vägtrummor som behöver åtgärdas, sträckor som behöver biotopåterställning med mera, finns angiven i Vattensystemplan för Åreälvens vattensystem.

3130 - Ävjestrandssjöar

5079 hektar

Näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar med förekomst av flacka, ibland betespräglade, stränder och grunda bottnar. Vattenvegetationen på de grunda bottnarna består av perenn kortskottsvegetation och på blottlagda stränder och bottnar förekommer lågvuxen ånnuell pionjärvegetation. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen. Representativa sjöar av naturtypen har naturliga vattenståndsväxningar, regelbunden ishyvling och/eller strandbete. Störningen i strandlinjen är en förutsättning för karaktäristisk ånnuell vegetation som förekommer på de flacka stränderna som blottas eller utsätts för störning.

Perenn kortskottsvegetationen är normalt vanligt förekommande i litoralzonen (vattenstranden). Vass och annan högre vattenvegetation förekommer relativt sparsamt liksom slingor och flytbladsvegetation, men kan dominera i skyddade vikar. Sammanlagt bör dessa typer av vegetation inte sammanlagt täcka mer än 20 % av objektets yta eller 50 % av strandlängden, förutom i skyddade vikar.

3210 – Större vattendrag

781 hektar

Större naturliga vattendrag eller delar av vattendrag med relativt näringsfattigt och klart vatten. Naturliga växningar i vattenståndet skapar en växning av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Naturtypen omfattar oftast vattendrag som har strömföring minst 4 och/eller högre årsmedelvattenföring än 20 m³/s.

3220 – Alpina vattendrag

407 hektar

Alpina och subalpina vattendrag med naturliga vattenståndsväxningar och oftast sten-, grus- eller sandbotten. Vattendynamik, is och annan störning skapar flodbäddar och öppna stränder som kolonieras av strandvegetation bestående av örter och halvris med stort inslag av fjällväxter. Naturtypen förekommer normalt endast ovanför gränsen för sammanhängande barrskog och avgränsas mot land av medelhögvattenlinjen.

3260 – Mindre vattendrag

172 hektar

Små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga växningar av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en växning av strandmiljöer och bottnar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Naturtypen omfattar vattendrag av strömföring oftast mindre än 4 och/eller en årsmedelvattenföring lägre än 20 m³/s. Naturtypen avgränsas mot land av medelhögvattenlinjen.

Hotbild för Ävjestrandsjöar (3130), Större vattendrag (3210), Alpina vattendrag (3220) och Mindre vattendrag (3260)

- » Exploatering av markområden. Utbyggnaden av skidorterna Åre och Duved innebär omfattande markexploatering för pister, liftar och boende. Detta har medfört ökad erosion och materialtransport i de vattendrag som mynnar i Åresjön. Det medför dels störningar i vattendragen men också i Åresjön där rödingens lekbottnar påverkas negativt av sedimentation.
- » Vattenuttag för snötillverkning. Vatten tas ut från Indalsälven uppströms Åresjön, samt direkt ur sjön för tillverkning av konstsnö. Uttagen riskerar vid lågflödessituationer att orsaka skador för vattenlevande fauna som en följd av infrysning/intorkning.
- » Transporter av farligt gods på E 14 och via järnvägen innebär risk för förorening av huvudälven och vissa biflöden. Dit hör framförallt riskerna för utsläpp av petroleumprodukter eller kemikalier.
- » Fisket har i ett populationsperspektiv (öring och röding) betydelse som påverkansfaktor. Åreälven har gott rykte som sportfiskevatten i både sjöar och strömmar vilket innebär att fisketrycket kan bli högt framför allt i strömmarna.

Bevarandestatus för Ävjestrandsjöar (3130), Större vattendrag (3210), Alpina vattendrag (3220) och Mindre vattendrag (3260)

Natura2000-området Åreälven med biflöden omfattar 110 vattenförekomster. Flest förekomster finns inom naturtypen Mindre vattendrag. För samtliga naturtyper gäller att en stor andel av vattenförekomsterna inte uppnår god ekologisk status inom ramen för EU:s vattendirektiv (Tabell 3). Därmed uppnås inte gynnsam bevarandestatus för Natura2000-området Åreälven med biflöden som helhet eller för någon av de enskilda habitattyperna.

TABELL 3. ANTAL VATTENFÖREKOMSTER INOM RESPEKTIVE NATURTYP INOM NATURA 2000-OMRÅDET ÅREÄLVEN MED BIFLÖDEN SAMT ANTAL OCH ANDEL AV DESSA SOM EJ UPPNÅR GOD ELLER HÖG STATUS.

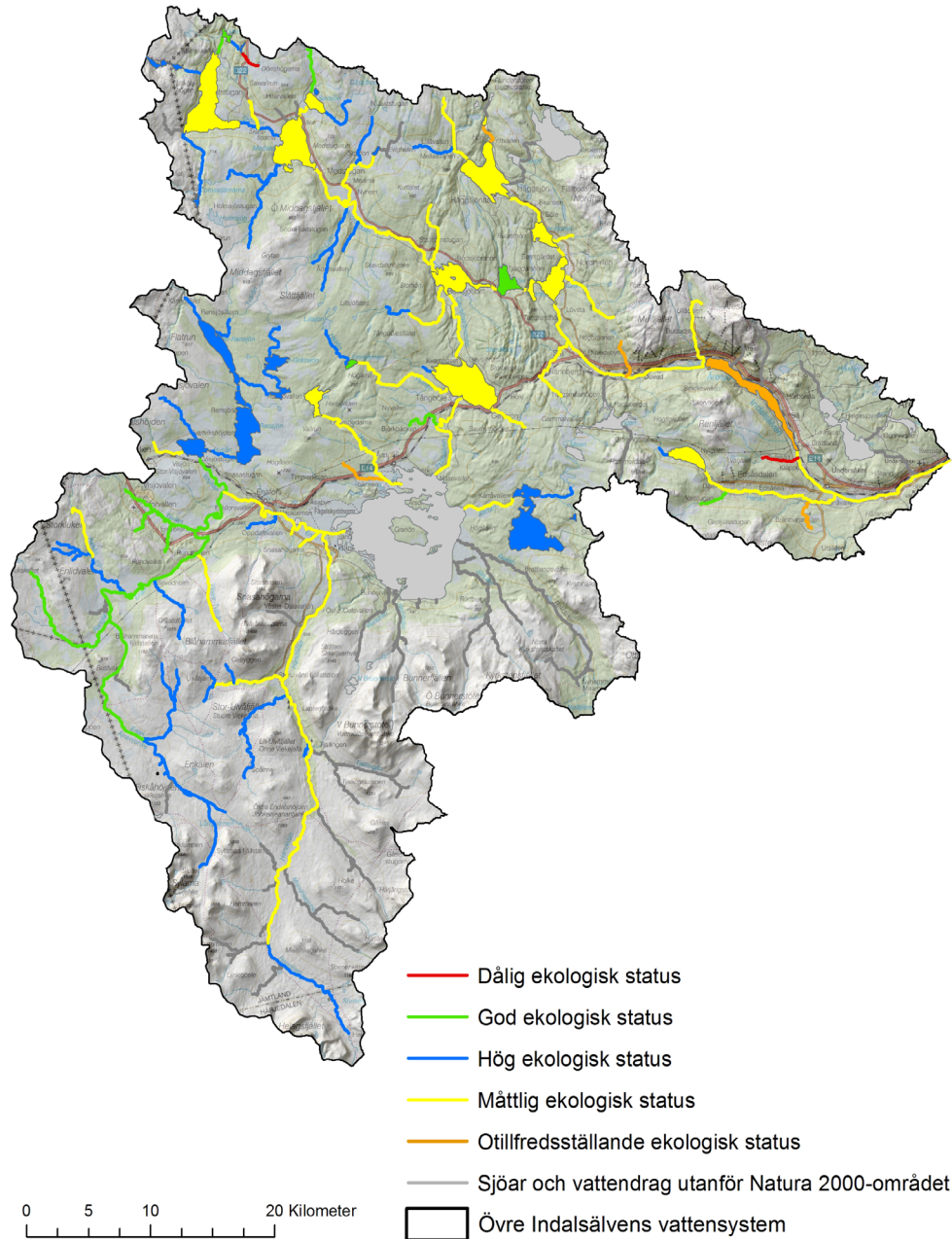
Naturtyp	Antal vattenförekomster	Antal vattenförekomster som ej uppnår god eller hög status	Andel (%) som ej uppnår god eller hög status
Ävjestrandssjöar (3130)	15	8	53
Större vattendrag (3210)	7 (Hela eller delar av VFK)	7	100
Alpina vattendrag (3220)	36 (Hela eller delar av VFK)	7	19
Mindre vattendrag (3260)	52 (Hela eller delar av VFK)	27	52

För Natura 2000-området Åreälven med biflöden bedöms bevarandestatusen sammantaget vara ogynnsam. Orsakerna till att god eller hög ekologisk status inte uppnås är flera (se Vatteninformationssystem Sverige, VISS.lansstyrelsen.se). För vissa av sjöarna gäller att väg- eller järnvägstrummor i närområdena utgör vandringshinder för akvatisk fauna. Konnektivetsproblemen beror huvudsakligen på att fiskars och andra akvatiska organismers möjlighet till vandring begränsas av dammar samt av vägtrummor där fallhöjder vid trummors mynningar begränsar framkomsten för uppströmsvandrande fauna.

För Åresjön tillkommer effekter av markexploatering i form av nedfarter för skidåkning samt anläggning av boende-områden i Åreskutans sluttningar. Detta har lett till att sjön återkommande har fått ta emot sediment från skid- och boendeområden vilket påverkar den ekologiska statusen negativt.

Huvudälven (3210) har påverkats av ingrepp i samband med flottningsverksamhet. Rensningen påverkar vattendragets hydrologiska flödesregim och det morfologiska tillståndet Dessa morfologiska förändringar beror huvudsakligen på att strandlinjer och botten påverkats fysiskt med ensartade biotoper och biologisk utarmning som följd. Delar av huvudälven har sänkt status också som en följd av att väg- och järnvägstrummor i närområdet utgör vandringshinder.

Även de mindre biflöden som inte uppnår god status (3220 och 3260) kan vara rensade för flottning. Huvuddelen är dock påverkad av skogsbruksåtgärder eller har väg- eller järnvägstrummor som utgör vandringshinder. I enstaka förekomster finns också problem med försurning.

Statusklassning av sjöar och vattendrag i Natura 2000-området Åreälven med biflöden

1355 - Utter i Åreälven med biflöden

(Lutra lutra)

Optimala miljöer för utter är vatten som erbjuder riklig tillgång på lättillgänglig föda året runt och som har tillgång till landområden där uttern kan vila ostört, föda upp ungar etc. Vintertid är uttern beroende av isfria, strömmande vatten, för att hitta föda. Utterhonors hemområde omfattar ett område på cirka 28 kilometer strandlängd. Vuxna hanar har hemområden med en storlek av omkring 45 kilometer strandlängd. Hanarnas områden varierar i storlek beroende på områdets topografi, individuella egenskaper och närvaron av andra uttrar, speciellt andra hanar. Mellan könen kan hemområden överlappa och en hanes hemområde kan således omfatta en eller flera honors. Nya data indikerar att storleken på utterns hemområde kan vara dubbelt så stort i norra Sverige jämfört med vad som är uppmätt i landets sydligare regioner. För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem. I små vattensystem, som ligger isolerade, blir populationerna mycket sårbara eftersom utbytet av individer försvåras eller uteblir. Uttern jagar främst i strömmande vatten, i förhållandevis grunda vatten. Om vattnet däms upp minskar strömhastigheten och fiskfaunan förändras från strömlevande fisk till fler arter som vanligtvis förknippas med sjöar (limnofila) och lever på ett djup som gör att de blir svårare för uttern att fånga. Utterns föda består mestadels av fisk som t.ex. öring, harr, lake, simpor och karpfiskar, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten. Födovallet varierar mellan olika områden och även med årstiden.

Bevarandemål för utter i Åreälven med biflöden

- » De fysiska och ekologiska förutsättningarna i ån ska vara bra för utter och minst uppfylla kraven för God ekologisk status.
- » Säkra vägpassager.

Hotbild för Utter i Åreälven med biflöden

- » Den samlade effekten av reglering, skogsbrukspåverkan, försurning mm har medfört att fiskbestånd och därmed utter gått tillbaka. I Åreälven är främst skogsbrukspåverkan ett hot.
- » Reglering av vattendrag, utbyggnad av vattenfall och strömsträckor. Åreälvens huvudflöde är dock skyddat mot vattenkraftutbyggnad enligt Miljöbalken 4:6.
- » Årligen skördar biltrafiken ett relativt stort antal uttrar vilket inte är försumbart med tanke på att det svenska beståndet fortfarande är relativt litet. För utterpopulationen som helhet är sannolikt inte trafiken ett av de allvarligaste hoten men lokalt, där den behöver korsa E14, kan problem uppstå.

Bevarandeåtgärder för utter i Åreälven med biflöden

- » Utförlig inventering av utter i området.
- » Genomförandet av Åtgärdsprogram för utter.
- » Åtgärda vägpassager.
- » Gynna bestånden av strömlevande fisk som utgör en viktig födoresurs för utter.

Bevarandestatus för Utter i Åreälven med biflöden

I den svenska rödlistan förs uttern till kategorin Nära hotad (NT). Sett ur Natura2000-synvinkel klassas artens bevarandestatus nationellt som ogynnsam (Bad status), men med en positiv trend. Utterpopulationer finns etablerade i Åreälven med biflöden. Några detaljerade kvantitativa inventeringar finns dock inte genomförda. Ytterligare inventering av utter är därmed en angelägen åtgärd för att utterns status i området ska kunna fastställas.

Uppföljning

För att långsiktigt trygga bevarandet av de i området ingående arterna/naturtyperna bör deras status i området fortlöpande följas upp. Dessa uppföljningar bör syfta till att uppdatera bevarandestatus för arter och naturtyper samt utvärdera resultatet av eventuella bevarandeåtgärder och behovet av ytterligare åtgärder. När området inte har något formellt skydd är fortlöpande uppföljning av bevarandetillståndet prioriterat.

Då aktiva bevarandeåtgärder specificerats enligt bevarandeplan bör uppföljning ske med jämna intervall utgående från tidpunkten för senaste åtgärd. Även verksamheter eller åtgärder i det direkta närområdet kan inverka på de i området ingående arterna/naturtyperna och det kan därför finnas ytterligare behov av uppföljning. Särskilt intresse bör ägnas uppföljning av tillståndet i Åresjön. En specifik uppföljningsplan för Natura 2000-området Åreälven med biflöden kommer att tas fram där metoder, uppföljningsfrekvenser, kostnader och finansiering kommer att tydliggöras.

Följande uppföljningsinsatser föreslås:

Åresjön. Nätprovfisken enligt Sötvattenslaboratoriets direktiv samt räkning av lekröding nedströms Tegeforsen. Omdrev vart femte år.

Elfiskeundersökningar i Henån och Medstuguån. Omdrev vart femte år.

Litteratur

Bergström, T. Sundberg, M. & I. Näslund. Utter i Jämtlands län Rapport 2006:02 från Miljöövervakning. Länsstyrelsen i Jämtlands län. 47p.

Eide, W. (red.). (2014). Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013. Uppsala: ArtDatabanken SLU.

Länsstyrelsen i Jämtlands län. (2017). Vattensystemplan för övre Indalsälvens vattensystem. Remissupplaga. 117 s.

Naturvårdsverket. (2003). Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd. Stockholm: Handbok 2003:9.

Havs- och vattenmyndigheten. 2013. Föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19)

Läs mer om Natura 2000:

Naturvårdsverkets hemsida

<http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Skyddad-natur/Natura-2000/>

Länsstyrelsen Jämtlands läns hemsida

<http://www.lansstyrelsen.se/Jamtland/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/natura-2000/Pages/index.aspx>

Bilaga 1. Specifika bevarandemål för respektive naturtyp

Parameter	Bevarandemål	Naturtyp			
		Ävjestrands-sjöar (3130)	Större vattendrag (3210)	Alpina vattendrag (3220)	Mindre vattendrag (3260)
Hydrologisk regim (vdr)	Det ska finnas en naturliknande hydrologisk regim [och det ska finnas älvsjöar, sel, meandersträckor, kvillar, forsar och fall, erosionspartier, branter, sedimentation].		X	X	X
Hydrologisk regim (sjö)	Den hydrologiska regimen ska vara naturlig.	X			
Vattenståndsva-riation (vdr)	Det ska finnas en naturliknande vattenståndsva-riation som skapar en variation av strandmil-jöer med hög biologisk mångfald.		X	X	X
Vatten- ståndsva-riation (sjö)	Det ska finnas en natur- liknande vattenståndsva-riation som skapar en variation av strandmil- jöer med hög biologisk mångfald.	X			
Störning i strandzonen	Strandzonen ska präglas av en återkommande störning i strandzonen med periodvis blottlagda stränder och en annuell kortskottsvegetation (t ex vågerosion, ishyvling, bete etc).	X	X	X	X
Erosion/sedi- mentation	Det ska finnas sträckor som präglas av erosion och sedimentation (me- andring) som skapar blottlagd jord/strandzon och strandbrinkar.		X	X	X
Konnektivitet, upp-ned- ströms	Det ska finnas effektiva passager för [djur, växter, sediment och organiskt material] till anslutande vattensystem.	X	X	X	X
Konnektivitet, sidled	Det ska finnas effektiva passager för [djur, växter, sediment och organiskt material] till anslutande vattensystem och svämplan.	X	X	X	X
Siktdjup	Vattnet ska vara klart med ett siktdjup och ljusklimat som är förknip- pat med naturtypen.	X	X	X	X

Fortsättning bilaga 1

		Naturtyp			
Parameter	Bevarandemål	Ävje- strands- sjöar (3130)	Större vattendrag (3210)	Alpina vatten- drag (3220)	Mindre vattendrag (3260)
God vattenkva- litet (generell)	Vattenkvaliteten ska vara god.	X	X	X	X
Försurning	Försurningssituationen ska vara god	X	X	X	X
Näringshalt- oligotrof, meso- trof, eutrof	Halten av näringsämnen ska vara naturligt [låg (oligotrof)].	X	X	X	X
Kortskottsvege- tation	Det ska finnas kortskottsvegetation [notblomster, strandpryl, braxengräs] som är vanligt förekommande på lämpligt bottensubstrat.	X			
Sand- eller grusbotten	Det ska finnas sand- eller grusbotten av glacialfluvialt ursprung.	X	X	X	X
Morfologiskt tillstånd (sjö)	Sjön ska ha en naturlig strandzon och närområde.	X			
Ekologiskt funk- tionell kantzon (vdr)	Det ska finnas en funktionell buffertzon i anslutning till vattendraget.		X	X	X
Främmande arter	Främmande arter eller fiskstammar ska ej inverka negativt på artsammansättningen eller variation av arter genom ändrade konkurrensförhållanden, genetik och/eller smittspridning.	X	X	X	X
Igenväxning	Vass och/eller annan högre vattenvegetation, slingor och flytbladsvegetation ska förekomma sparsamt förutom i skyddade vikar där bestånd kan vara tätare. Vass och/eller annan högre vattenvegetation, slingor och flytbladsvegetation ska förekomma sparsamt förutom i skyddade vikar där bestånd kan vara tätare.	X	X		

Länsstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland